

LESNÍ MOUDROST BÍLÉHO MUŽE

Černý jestřáb zavedl novou hru, kterou nazval „na úsudek“.

„Jak daleko je odtud k tomu stromu?“ zeptal se, a když každý napsal svůj odhad, změřili to a obvykle se nejvíce blížil pravdě Datel nebo Černý jestřáb. Guy stále vedl ve hře „kdo vidí nejdál“, a z toho důvodu ji navrhoval, kdykoli hledali novou zábalvu.

Yan podle příkladu Černého jestřába přišel s novou hrou „na lesní moudrost bílého muže“.

„Můžete,“ zeptal se, „určit výšku psa podle jeho stopy?“

„Ne, a ty taky ne a vůbec nikdo,“ zněla trochu pohrdavá odpověď.

„Ale ano, mohu. Vemte si délku stopy jeho přední tlapy a násobte ji osmi, a máte výšku psa na zádech. Zkuste to a uvidíte. Malý pes má tlapu dlouhou pětapůl centimetru a je vysoký asi 44 centimetry, ovčácký pes se stopou sedmapůl centimetru je vysoký 60 centimetrů a tarač nebo jiný velký pes s deseticentimetrovou stopou něco mezi 75 a 80 centimetry.“

„Chceš říci, že každý pes je osmkrát tak vysoký, jak je dlouhá jeho stopa?“ protáhle a pochybovačně se zeptal Sam, ale Yan pokračoval: „A podle stopy můžete také určit jeho váhu. Násobíte šířku předních tlap délkou a výsledek dělíte třemi, a máte skoro přesnou jeho váhu v kilogramech. Vyzkoušel jsem to na starém Kapitánovi. Jeho tlapa je 8,75 krát 7,50 centimetru, celkem 65,62 centimeru, děleno třemi je to asi 22 kilogramů, což je asi tak správné.“

„Všadím se, že jsem viděl na výstavě psa, u kterého by to nevyšlo,“ protahoval Sam. „Byl dlouhý jako obě moje paže, měl tlapy jako malý medvěd a nebyl o nic vyšší než cihla. Měl přibližně postavu housenky, jenže měl na obou koncích jen po dvou nohou. Byly tak daleko od sebe, že nedokázal držet krok. Vypadal, jako by byl vyrost pod prádelníkem. Myslím, že když

mu tak omezili délku nohou, mohli mu to vynahradiť co do počtu; byl by asi tak potřeboval ještě jeden pár uprostřed.“

„Ano, toho znám. To je jezevčík. Ale nemůžeš počítat se zrudami; platí to jen o pořádných psech. Taky se to hodí na divoká zvířata — totiž na vlky a lišky a možná i na jiná,“ a pak Bobr změnil předmět hovoru a pokračoval:

„Můžeš podle stínu určit výšku stromu?“

„O tom jsem nikdy nepřemýšlel. Jak to děláš?“

„Počkáš, až je tvůj vlastní stín stejně dlouhý jako ty sám — to je asi kolem osmé ráno nebo kolem čtvrté odpoledne — a pak změříš stín stromu. Tak dostaneš jeho výšku.“

„Na to bys musel čekat celý den, a vůbec se to nedá dělat v lese nebo když je zataženo,“ namítl Černý jestřáb. „Já bych na to šel radši odhadem.“

„Vsadím svůj skalp proti tvému, že ti řeknu výšku tohoto stromu teď hned a bez lezení a že to bude přesnější než tvůj odhad,“ řekl Malý bobr.

„Ne, na takové věci skalpy nesázím — ale vsadím se o to, kdo bude umývat nádoby.“

„Dobrá. Kolik je to k vrcholu stromu?“

„Radši nebudeme měřit až k vrcholu, protože tam nemůžeme vylézt, abychom to přeměřili, ale řekněme tam k tomu suku,“ odpověděl Černý jestřáb. „Ty, Datle, budeš rozhodčí.“

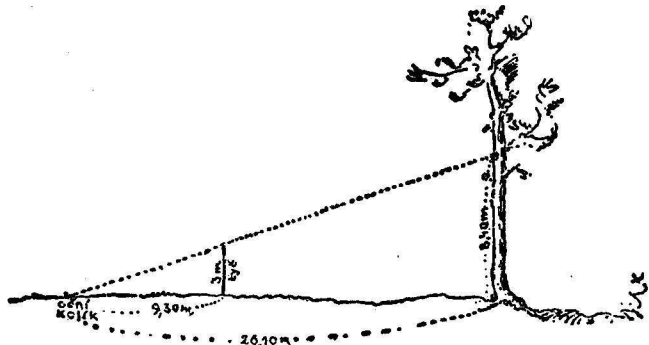
„Ne, já se chci taky zúčastnit odhadu. Ten, kdo prohraje, převezme za všechny ostatní jedno umytí nádoby.“

Tak si Černý jestřáb prohlédl suk a napsal svůj odhad — dvanáct metrů.

Sam řekl: „Černý jestřábe. Půda je tu nějak nerovná. Chtěl bych vědět přesně místo pod stromem, až kam bys měřil. Označil bys ho kolíkem?“

Tak Černý jestřáb přistoupil ke stromu a zarazil bílý kolík, a současně dal Datlovi nevědomky to, co potřeboval — měřítko, neboť Sam věděl, že Černý jestřáb měří něco přes metr padesát; proto si Sam odhadl výšku podle Černého jestřába, který stál pod stromem, a napsal deset metrů.

Teď byl na řadě Yan, aby to změřil podle „lesní moudrosti

bílého muže“, jak říkal. Uřízl tyč přesně tři metry dlouhou, a vybíraje si nejrovnější půdu, odstoupil od stromu asi na dvacet metrů, postavil tyč svisle, pak si lehl tak, že měl oko přesně v rovině dolního konce stromu a v jedné čáře s vrcholkem tyče a sukem na stromě. Pak místo označil kolíkem.

Potom změřil vzdálenost od tohoto „očního kolíku“ k dolnímu konci tyče; bylo to 9 metrů 30 centimetrů. Pak od očního kolíku ke kolíku pod stromem; to dělalo 26,10 metru. Jelikož třímetrová tyč přetíná čáru ve vzdálenosti 9 metrů 30 centimetrů, pak se má 9,30 ke třem jako 26,10 k výšce stromu — neboli k osmi metrům čtyřiceti centimetrům. Teď se jeden z chlapců vyšplhal na strom a změřil výšku suku. Bylo to 8 metrů 20 centimetrů a Yan přesvědčivě zvítězil.

„Tak, vy přesní odhadci, nechcete ještě jednu zkoušku? Dal bych vám teď výhodu. Když odhadnete nanejvýš s třímetrovým rozdílem, vyhráváte. Mně stačí rozdíl půl metru.“

„Dobrá. Vyber si stromy.“

„Tentokrát to není strom, ale vzdálenost přes rybník od tohoto kolíku H k té malé jedličce D ! Zapište si své odhady a já vám ukážu jiný trik.“

Sam vzdálenost pozorně posoudil a zapsal dvanáct metrů. Wes si poznamenal třináct.

„Poslouchajte, já na to jdu taky. Já vám, pánové, ukážu, jak na to,“ zvolal Guy svým obvyklým vychloubačným způsobem a pak zapsal patnáct metrů.

„Vsaďme na to všichni své skalpy,“ řekl Karlík, ale rozhodli, že je to na skalpy málo významné, a znovu ustanovili, že pokud za špatný výsledek bude mytí nádobí, a ostatní hoši přišli

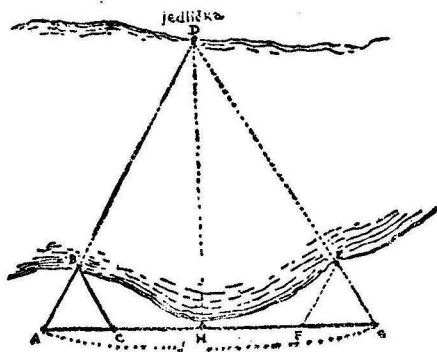
zapsat své odhady podobně jako jejich náčelník — třináct, čtrnáct a čtrnáctapůl metru.

„Tak teď to zjistíme přesně,“ a Malý bobr s výrazem klidné převahy vzal tři rovné tyčky přesně stejně dlouhé a spojil je kolíky tak, aby tvořily trojúhelník, přičemž nechal kolíky vyčnívat. Umístil tento trojúhelník na břeh v poloze $A B C$ tak, že čára $A B$ se prodlužovala k malé jedli D , a zapíchl do země tři kolíky přesně pod kolíky, které ohraničovaly trojúhelník; posunul trojúhelník na $E F G$ a umístil jej tak, že $F G$ bylo v jedné čáře s $A C$ a $E G$ s D . Teď musí i $A G D$ tvořit rovnostranný trojúhelník; proto podle pravidel geometrie musí být čára $D H$ sedm osmin $A G$. $A G$ se dalo snadno změřit — 21 metrů. Sedm osmin z 21 je 18,4 metru. Šířka rybníka — změřili ji pásmovou mírou — byla, jak zjistili, 18 metrů, a tak byl Yan nejbliž pravdě, ale Guy tvrdil, že 15 metrů je v rámci povolených tří metrů, což mu uznali. Tak byli dva vítězové — dva chlapci unikli umývání nádobí; a chvástání Sokolího oka se stalo nenesitelným. Nikdy se mu už nepodařilo uhádnout tak dobře, ale žádný počet nezdarů ho po takovém úspěchu nedokázal zviklat.

Sam se zajímal o lesní moudrost bílého muže hlavně kvůli Yanovi, ale Černého jestřába zřejmě zaujala věc sama a řekl:

„Malý bobře, dám ti ještě jeden úkol. Dovedeš změřit, jak jsou tam ty dva stromy na břehu daleko od sebe, a nepřejít přitom na druhý břeh?“

„Ano,“ řekl Yan, „to je snadné.“ Pak si uřízl tři tyče, 3, 4 a 5

metrů dlouhé, a spojil je v trojúhelník. „Tak,“ řekl, „ $A B C$ tvoří pravý úhel; musí tvořit, jestliže jsou strany trojúhelníku 3, 4 a 5, to je pravidlo.“

Trojúhelník položil na břeh tak, aby odvěsna $A B$ směřovala doprostřed prvního stromu a odvěsna $B C$ byla pokud možno rovnoběžná s čarou mezi oběma stromy. Pak zapíchl v B tyčku, další v C a protáhl čáru až k H . Teď posunul trojúhelník po této čáře, až odvěsna $G F$ mířila k E a odvěsna $H G$ byla v rovné čáře s $C B$. Vzdálenost od D k E se přirozeně rovná vzdálenosti $B G$, která se dá změřit, a pásmová míra opět ukázala, že Yanův výpočet byl téměř přesný.

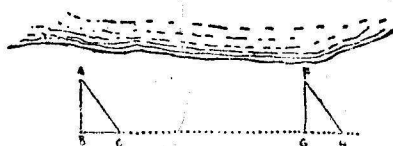
Tato lesní moudrost bílého muže mu nedělala obtíže a nabídl se, že jí naučí ostatní Indiány, ale ti si myslili, že se to „nápadně moc podobá škole“.

Když viděli, jak dobře to umí, odhlasovali mu coup. Ale když o tom uslyšel Raften, zvolal v užaslém obdivu: „Panečku, to je ale náramné!“ a nedal pokoj, dokud coup nezměnili na grand coup.

„Poslouchej, Bobře,“ řekl Datel, smutně se vrací k prvnímu tématu, „jestli je u psa přední tlapa 8,7 centimetrů dlouhá a 7,5 široká, jakou barvu má na konci ocasu?“

„Bílou,“ odpověděl pohotově Yan, „protože pes s tlapami takové velikosti a tvaru bude s největší pravděpodobností žlutý pes, a žlutý pes má na špičce ocasu vždycky trochu bílé srsti.“

„Tak tenhle pes ji neměl, protože mu ocas ještě zamlada usekli!“

KNIHY ODVAHY A DOBRODRUŽSTVÍ

Řídí Eva Dolejšová

Svazek 60

Ernest Thompson Seton

DVA DIVOŠI

S autorovými ilustracemi. Z anglického originálu *Two Little Savages*, vydaného nakladatelstvím Grant Richards v Londýně roku 1904, přeložili Libuše Bubeníková a Jiří Valja. V Klubu mladých čtenářů vydal jako svou 4970. publikaci Albatros, nakladatelství pro děti a mládež, v Praze roku 1976. Odpovědná redaktorka Jarmila Rosíková. Výtvarný redaktor Zdeněk Kudělka. Technický redaktor Karel Krch

Ze sazby písma Baskerville vytiskla Stráž, tiskařské závody, n. p.,
Plzeň, závod Vimperk. 22,87 AA (text 21,32, ilustrace 1,55),
22,89 VA. Náklad 120 000 výtisků. 4. vydání.
Brožovaný výtisk 21,— Kčs

13—645—KMČ—76 14/54

Pro členy KMČ 26,— Kčs Vázaný výtisk 29,— Kčs